

Lapset
Puheeksi

-työn tausta ja perusteet

Kehitysympäristöt

■ Tytti Solantaus | Suomen Mielenterveysseura

mieli
Suomen Mielenterveysseura

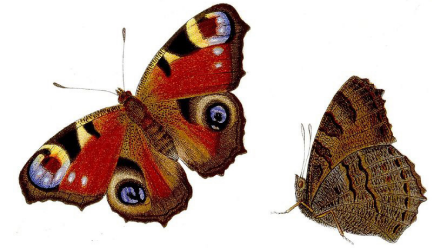

Mitä **kehitysympäristöillä** tarkoitetaan ja mikä niiden merkitys on?

Mikä on muiden **kehitysympäristöjen** merkitys lapselle, kun yhdessä on ongelmia?

Miksi **Lapset puheeksi** -työ ulottuu varhaiskasvatukseen ja kouluun, eikä jää kodin tukemiseen?

Lapsen kehityksen ekologia

- Lapsi/nuori **kehittyy vuorovaikutuksessa** monitahoisen ympäristön kanssa
- **Jokapäiväisessä** kanssakäymisessä ja toiminnassa
 - kotona
 - varhaiskasvatuksessa
 - koulussa
 - vapaa-ajan ympäristöissä...
- ..syntyy **sosioemotionaalisen ja kognitiiviseen** kehitykseen liittyviä
 - sisäisiä prosesseja, rakenteita, malleja, kykyjä
 - myös hyvinvointia ja pahoinvointia

Lapsen kehityksen ekologisista malleista

- Bronfenbrennerin ekologinen malli (*Bronfenbrenner 1979*)

- Transaktionaalinen malli (*mm. Sameroff 2010*)

Keskinäisen vuorovaikuttamisen malli

- Transaktionaalinen ekologinen malli

Geeni- ja mikrobiologinen tutkimus

- Systeeminen bio-psyko-sosiaalis-ekologinen malli

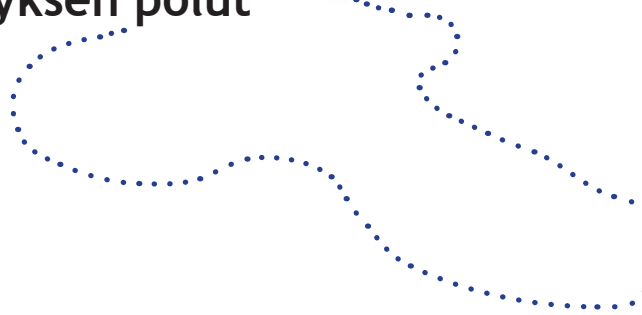
(*mm. Ungar 2012, Rutter ym, 1997, Cicchetti & Valentino 2015*)

Geenien ja ympäristön monitasoinen vuorovaikutus

Geenit **X** ympäristö

Lapsen kehityksen polut

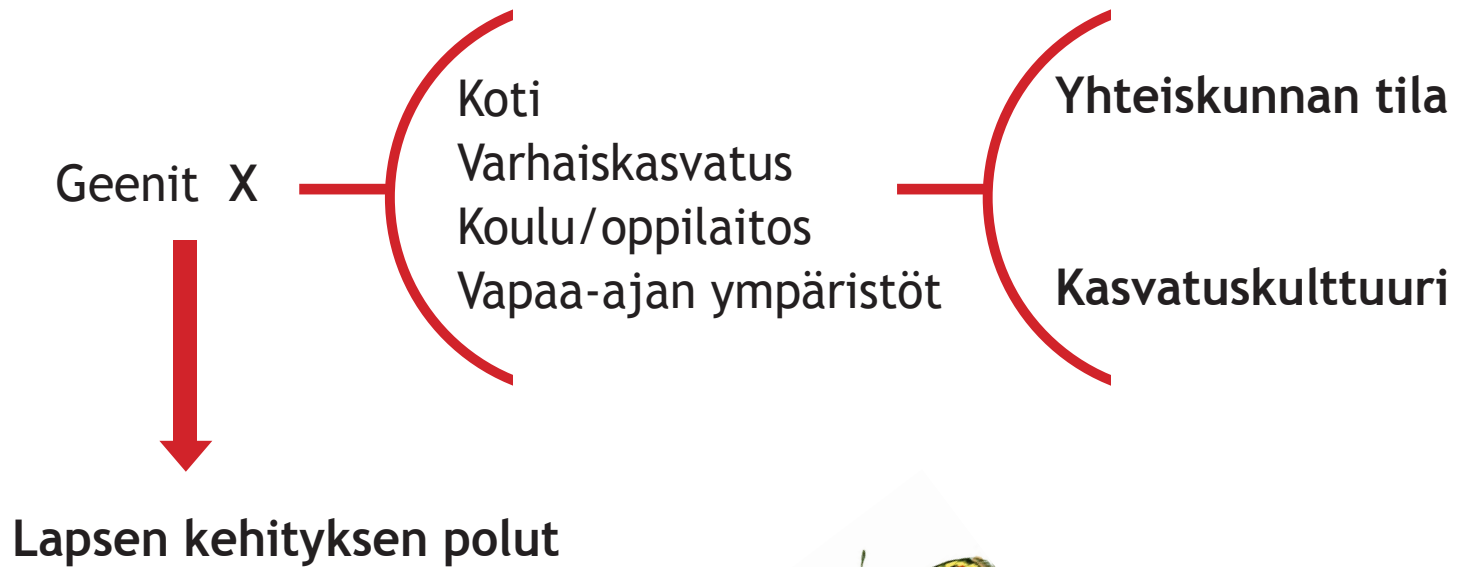
Geenit X

Lapsen kehityksen polut

Koti
Varhaiskasvatus
Koulu/oppilaitos
Vapaa-ajan ympäristöt
• ystävät, harrastukset, internet

Kehitysympäristöt

Kehitysympäristöt

1. Kehitysympäristö on sekä fyysinen että psykologinen ja sosiaalinen ympäristö
2. Lapsi on osallinen ja vaikuttaja
3. Kehitysympäristöillä on oma itsenäinen merkityksensä lapsen kehitykseen
4. Kehitysympäristöillä on vahva yhteisvaikutus

Kehitysympäristöt

- Kehitysympäristöjen ominaisuudet ja olosuhteet vaikuttavat niissä tapahtuvaan vuorovaikutukseen ja toimintaan
- ja näin ollen lapsen ja nuoren hyvinvointiin ja kehitykseen, mutta samasta syystä myös pahoinvointiin ja kehityksen ongelmiin

Lapsen ja nuoren paha olo

- Ongelmat yhdessä kehitysympäristössä näkyvät lapsen/nuoren olemuksessa ja käyttäytymisessä muissa kehitysympäristöissä

Lapsen ja nuoren paha olo

- Aikuinen miettii kotona, varhaiskasvatuksessa, koulussa, harrastusohjaajana:

”Miten minun pitäisi toimia tämän lapsen kanssa?”

Tutkimus palvelujen kustannuksista

- Mielenkiintoinen ja ainutlaatuinen tutkimus Britanniasta (*Snell ym, 2013*)

Kartoitettiin psykiatrisista häiriöistä kärsivien lasten ja nuorten käyttämien palvelujen kustannuksia

Kustannukset vertailussa

- Yhteensä miltei 1,5 miljardia puntaa vuodessa
Lapset 5 - 15 -vuotiaita, yhteensä 813.000

- Kustannusten suhdeluvut:

- Terveystenhuollon peruspalvelut 1
- Lastentautien palvelut 2
- Lasten mielenterveyspalvelut 4
- Sosiaalipalvelut 4

Palvelujen kustannukset

- Yhteensä miltei 1,5 miljardia puntaa vuodessa
Lapset 5 - 15 -vuotiaita, yhteensä 813.000

- Kustannusten suhdeluvut:

• Terveystenhuollon peruspalvelut	1
• Lastentautien palvelut	2
• Lasten mielenterveyspalvelut	4
• Sosiaalipalvelut	4
• Opettajan moninainen tuki	51
• Erityisopetus	32

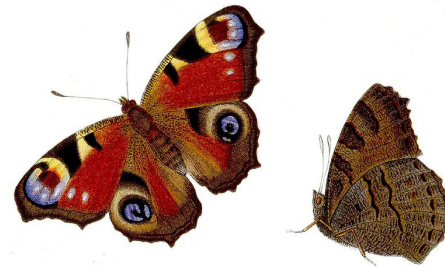
Koulun osuus

Koululaitos kantaa noin **85% kustannuksista**
(Huom. kotien kustannuksia ei laskettu)

- Yli puolet tästä koostuu
 - Opettajan tuesta ja kanssakäymisestä oppilaan kanssa osana koulupäivän arkea
(mukana ei ole normaalia opetustyötä)
 - Yhteistyöstä kodin kanssa
- Vajaa puolet koostuu erityisopetuksen kustannuksista

Mitä tämä merkitsee?

- Oppilaan ongelmat **tulevat osaksi** opettajan ja oppilaan jokapäiväistä vuorovaikutusta
- Opettajat kokevat **usein voimattomuutta** näissä tilanteissa

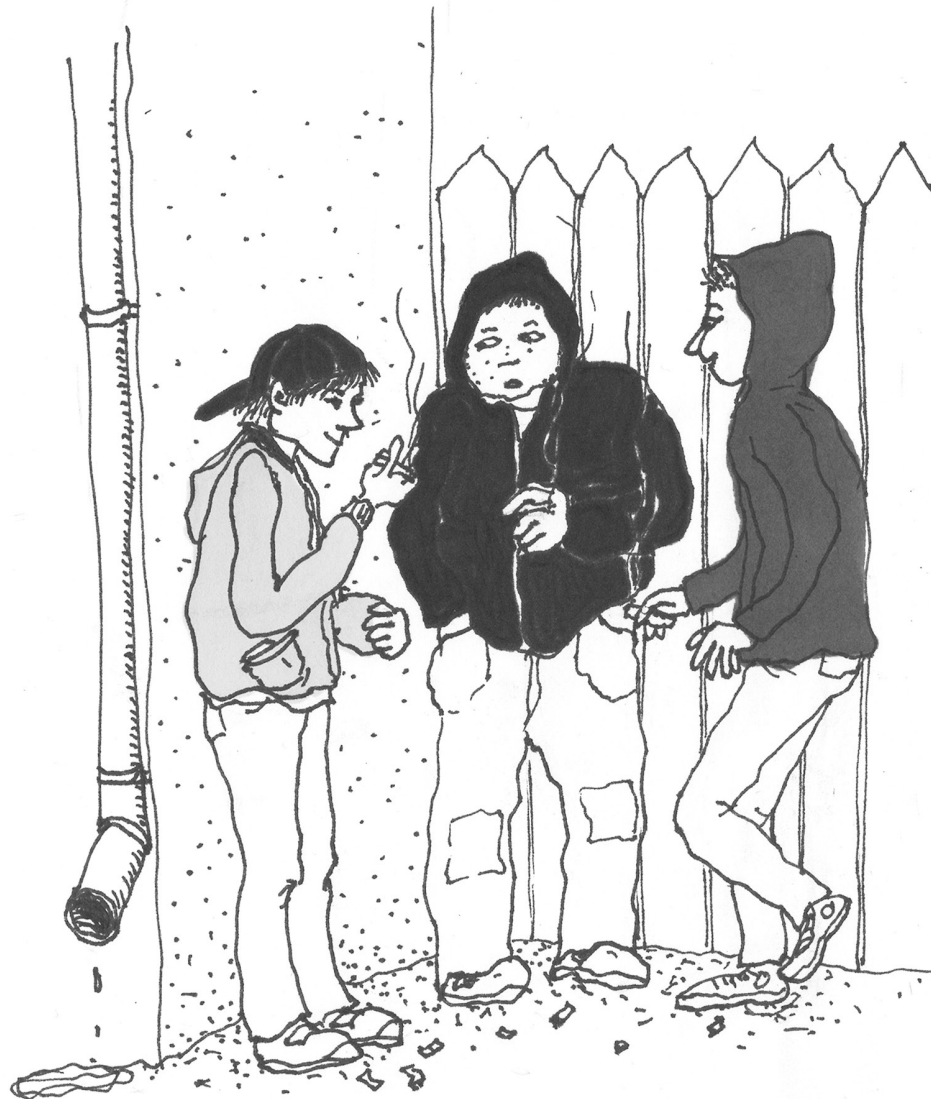
Kotona

Varhaiskasvatuksessa

Koulussa

Kaveripiirissä

- Tällainen kierre on usein takana, kun sanotaan:
”Käytösongelmat 3 - 5 -vuotiaana ennustavat
antisosiaalisuutta nuoruudessa”
- Kyseessä ei ole vain lapsesta syntynyt ongelma,
vaan kyseessä on syrjäytymisen kierre,
jossa kaikki kehitysympäristöt ovat mukana

Ydinkysymys

- Suotuisan kehityksen tuen ja ennaltaehkäisevän työn tulee alkaa heti, kun lapsen elämäntilanteessa **tapahtuu muutos tai siinä on tekijä, jonka tiedetään voivan vaikuttaa lapsen hyvinvointiin**
- Näin, että arkipäivän asiat ja toimet **tukisivat lapsen pärjäävyyttä** jo ennen kuin ongelmia ilmenee lapsella itsellään

LP universaalina työmenetelmänä

- Arkielämän stressit ja vakavammankin ongelmat ovat tavallisia lapsiperheiden elämässä, kuten myös varhaiskasvatuksessa ja koulussa
- ➔ **Lapset puheeksi** -työtä suositellaan toteutettavaksi kodin ja varhaiskasvatuksen ja koulun yhteistyössä universaalina työmenetelmänä, jolloin **LP** -keskustelua tarjotaan kaikille perheille

Lainsäädännön tuki

- Sekä lastensuojelun että perusopetuksen ja opiskelija- ja oppilashuollon **lainsäädäntö velvoittavat** koulua
 - **edistämään** lasten kehitystä, hyvinvointia ja ongelmien ehkäisyä
 - **edistämään** kodin ja koulun yhteistyötä sekä
 - **turvaamaan** varhainen tuki sitä tarvitseville

Tutkimuksia varhaiskasvatuksen ja koulun merkityksestä, kun kotona on ongelmia 1

■ Varhaiskasvatus

Verrattuna kotihoitoon, hyvätasoinen päivähoito suojaa lasta masennukselta ja ahdistukselta kodin kohdatessa taloudellisia ongelmia (*Zachrisson & Dearing, 2012*)

Tutkimuksia varhaiskasvatuksen ja koulun merkityksestä, kun kotona on ongelmia 2

■ Koulu

Opettajan työmotivaation lasku on yhteydessä oppilaiden psykiatrisiin ongelmiin nuorena aikuisuudessa (*tutkimus Suomen 1990-luvun lamasta, Huurre ym, 2012*)

Opettajan hyvä suhde oppilaaseen suojaa oppilaan koulumenestystä, kun kotona on ongelmia
(*Hamre & Pianta, 2001, 2005; Pianta & Stuhlman, 2004; Olsson E., 2011*)

Kehitysympäristön tehtävät

1. Osallistuminen lapsen kehitykseen

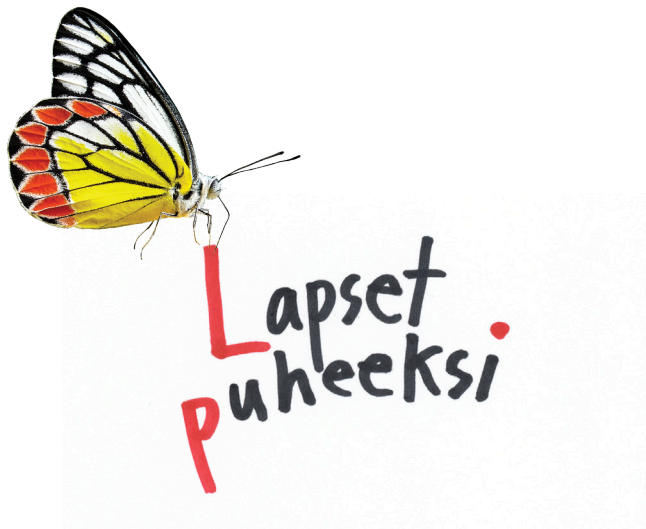
Vastuu omasta osuudesta lapsen kehitykseen, sekä yhteistyöstä muiden kehitysympäristöjen kanssa

2. Ennaltaehkäisy

- a. Ehkäistä lapsen joutuminen kielteisille kehityksen poluille
- b. Kantaa lasta, kun toisessa kehitysympäristössä on vaikeuksia

3. Korjaava toiminta

Auttaa lasta/nuorta takaisin suotuisan kehityksen poluille

**Päämääränä pärjävyyden
ylisukupolvisuus!**

KIITOS!

Piirroskuvat: Antonia Ringbom | Visual designer: Leena Neuvonen

Copyright © Tytti Solantaus 2018